

Žaža, Stanislav

[Ruferová, J. Sémantické typy predikativních adjektiv s prostým a předložkovým genitivem v současné ruštině]

Opera Slavica. 2000, vol. 10, iss. 2, pp. 48-49

ISSN 1211-7676

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/117765>

Access Date: 29. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Najdičové nejen o jazyce, ale i o životě. A zakončit upozornění na její knihu je snad nejhodnější jejími vlastními slovy, kterými uzavřela své dílo:

ОДИНОКИЙ ГОЛОС ЧЕЛОВЕКА

Вечером, когда сумрак опускается на город и становится тише, я слышу голос человека. Это бабушка поет колыбельную внуку. Это женщина устало улыбаясь говорит мужчине: „Наконец мы вместе.“ Это крик в заледеневшую телефонную трубку в будке с выбитыми стеклами – пар поднимается от теплого дыхания – „Ты меня слышишь? Говори! Я слышу тебя!“ А иногда это голос правды – тихий, запинаящийся голос на фоне злобного шумуканья и угроз, не прерывающийся, не боящийся – ведь кто-то должен сказать правду, не думая о последствиях, – казалось бы робкий, но непобедимый. А может быть, это голос учителя, обращенный к ученику: „Начни все сначала, только не волнуйся... Ничего не бойся. Начни все сначала“ . Или это лепет подростка во сне, в котором ясные слова перемежаются с какими-то непонятными, обращенными непонятно к кому – к матери ли или к себе самому или к кому-то, существующему только там, во сне.

Я заканчиваю, закрываю последнюю страницу. Поздно вечером, когда на город опустилась ночь, я слышу голос человека, всегда рвущийся к пониманию и всегда непонятый и одинокий.

Zdeňka Trösterová

Ruferová, J: Sémantické typy predikativních adjektiv s prostým a předložkovým genitivem v současné ruštině. Pedagogická fakulta VŠP v Hradci Králové/Gaudeamus 1999. 283 s. ISBN 80-7041-578-9.

Rozsáhlá studie je výtěžkem badatelské činnosti královéhradecké rusistky, s jejímiž dílčími výsledky autorka již dříve seznámila odbornou veřejnost v časopiseckých statích a na konferencích.

První část publikace (1–153) obsahuje popis různých výchozích aspektů, koncepcí a postupů, na kterých je práce založena a které se v ní dále uplatňují a rozvíjejí. Po obecné charakteristice valence a její podstaty věnuje autorka pozornost otázkám rekce slovesa a adjektiva a vzájemnému vztahu sémantických rysů a valenčních doplnění predikátu. Dalším stupněm k vlastní analýze je teoretický výklad o syntakticky relevantních rysech predikativních adjektiv, obsahující i stylistickou charakteristiku jmenných a složených tvarů adjektiv v současné ruštině. Tento oddíl práce je tedy v jistém smyslu úvodní, představuje však její nedílnou součást a svým zaměřením přináší poučení přesahující vlastní problematiku adjektiv.

Obsahem druhé části studie (154–256) je vlastní sémantický rozbor struktur s predikátovými adjektivy, na nichž závisí substantiva jednak v genitivu bezpředložkovém, jednak v genitivu s primárními a několika sekundárními předložkami. U všech šesti adjektiv pojících se s bezpředložkovým genitivem (*полон, достоин, чудс*),

лишен, исполнен, преисполнен – seznam respektuje frekvenci výskytu) zjišťuje autorka roli sémantému reprezentovaných genitivními tvary a na základě toho vyčleňuje typy predikativních adjektiv se sémantickými rysy vlastnění, resp. jeho negace nebo potenciality (*он лишен денег, он достоин похвалы*), příslušnosti (*он чужд чувства ревности*), obsahování (*кабинет полон людей*) a hodnocení (*архитектура достойна великого города*).

Na rozdíl od bezpředložkových struktur, omezených na konečný počet adjektiv se závislými komponenty v objektovém vztahu, jsou struktury s předložkami mnohem různotvárnější. Je to dáno značnou různorodostí významů jednotlivých předložek (*до, от, из, без...*), významů převážně adverbálních (až na výjimky, např. *он падок до денег*), umožňujících tedy spojení s početnějším repertoárem adjektiv. Syntaktické uvolnění vztahu adjektiva a závislého komponentu zde představuje ovšem jisté úskalí. Souhlasíme s veskrze výstižnou autorčinou sémantickou charakteristikou předložkových vztahů, nejsme si však jisti, do jaké míry lze např. ve větách typu *до сих пор причины названных явлений не ясны* závislý komponent považovat za člen rozvíjející samo predikátové adjektivum.

Na studii J. Ruferové je třeba si cenit především hloubky záběru, úsilí pojednat o tématu ve všech relevantních souvislostech, pečlivého a odpovědného přístupu k lingvistickému popisu. Znalost prací našich i zahraničních lingvistů je v práci dokumentována nejen velmi obsáhlým seznamem odborné literatury, ale především tím, že autorka svým výkladem přesvědčuje čtenáře o své schopnosti konfrontovat vlastní nálezy s dosavadními poznatky jazykovědy. Její výklady jsou založeny na reprezentativním jazykovém materiálu z publicistiky, umělecké a odborné literatury 20. století v rozsahu cca 4000 stran, z velkých slovníků, mediálních projevů apod. a konfrontovány s jazykovým povědomím rodilých mluvčích. Dalším přínosem knihy je to, že při svém převážně teoretickém zaměření, demonstrovaném na ruském materiálu, uvědoměle respektuje i češtinu, a to dvojnásobem: jednak úspěšně využívá Uličného koncepce sémantiky českých bezpředložkových pádů pro popis ruštiny, jednak při samotném materiálovém rozboru konfrontuje ruské struktury s českými ekvivalenty (ve vybraných případech uvádí i paralely konstrukcí z jiných slovanských jazyků). Práce je proto i významným přínosem pro teorii konfrontačního jazykového popisu.

Publikace J. Ruferové má jasnou koncepci a důslednou obsahovou stavbu, vyznačuje se jazykovou i stylovou vytříbeností a svými výklady prozrazuje i osobnost s dlouholetou pedagogickou praxí a didaktickou zkušeností. Je proto třeba ji uvítat jako důležitou položku naší rusistické literatury.

Stanislav Žaža